

Sygn. akt II UK 209/11

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Maciej Pacuda (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Roman Kuczyński

w sprawie z wniosku K.P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.

o prawo do świadczenia przedemerytalnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 kwietnia 2012 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 16 grudnia 2010 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżony wyrok w części dotyczącej daty przyznania ubezpieczonej świadczenia przedemerytalnego oraz zmienia poprzedzający go wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 20 lipca 2010 r. w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej prawo do świadczenia przedemerytalnego poczynając od dnia 13 marca 2010 r., oddalając odwołanie w pozostałej części.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 31 marca 2010 r. odmówił przyznania ubezpieczonej K.P. prawa do świadczenia przedemerytalnego, uzasadniając ową decyzję tym, że ubezpieczona nie wykazała wymaganego „stażu pracy” wynoszącego co najmniej 30 lat.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. wyrokiem z dnia 20 lipca 2010 r. zmienił wyżej opisaną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej prawo do świadczenia przedemerytalnego, poczynając od dnia 1 marca 2010 r. Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy poprzedził ustaleniem, iż ubezpieczona urodziła się w dniu 14 sierpnia 1953 r., a więc miała ukończone 56 lat życia, w dniu 12 marca 2010 r. złożyła w ZUS Oddziale w O. wniosek o przyznanie prawa do świadczenia przedemerytalnego, zaś ostatnio była zatrudniona na podstawie umowy o pracę od dnia 19 maja 2008 r. do dnia 31 sierpnia 2009 r. w Gospodarstwie Ogrodniczym A.U., a łączący ją z pracodawcą stosunek pracy został rozwiązany z przyczyn dotyczących zakładu pracy – ze względu na likwidację stanowiska pracy. Ponadto ubezpieczona od dnia 1 września 2009 r. była zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy w N. jako bezrobotna z prawem do zasiłku od dnia 9 września 2009 r., a także do dnia rozwiązania ostatniego stosunku pracy posiadała łącznie, z uwzględnieniem spornych w sprawie okresów zatrudnienia, ponad 30 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Dokonując oceny prawnej tak ustalonego stanu faktycznego, sąd pierwszej instancji uznał z kolei, iż wobec niekwestionowanego przez organ rentowy spełnienia przez ubezpieczoną przesłanek przewidzianych w art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych zasadniczą kwestią wymagającą rozważenia była ocena, czy należało zaliczyć ubezpieczonej jako okresy składkowe okresy jej zatrudnienia od dnia 1 stycznia 1996 r. do dnia 30 czerwca 1997 r. oraz od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 30 kwietnia 1999 r. w Spółce Cywilnej J. Sklepie Spożywczo – Przemysłowym, D. Zdaniem Sądu Okręgowego ubezpieczona była niewątpliwie zatrudniona w tych spornych okresach jako sprzedawca, na podstawie umowy o pracę w sklepie spożywczo –

przemysłowym prowadzonym przez D., w wymiarze 1/3 wymiaru czasu pracy. Pobierała także wówczas rentę inwalidzką, a od dnia 1 lipca 1998 r. rentę z tytułu niezdolności do pracy. Równocześnie w okresie od dnia 19 stycznia 1998 r. do dnia 30 czerwca 1998 r. była zatrudniona w Zespole Szkół Mechanizacji Rolnictwa w G. na stanowisku referenta. W ocenie sądu pierwszej instancji, należało podzielić co do zasady pogląd organu rentowego w zakresie, w jakim powoływał się on na istnienie obowiązku odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu pozostawania przez ubezpieczoną w stosunku pracy. Bez wpływu na ten obowiązek pozostawał bowiem fakt równoczesnego pobierania przez ubezpieczoną świadczenia rentowego. Okoliczność ta nie powodowała jednak na gruncie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ani nie powodowała przed dniem 1 stycznia 1999 r. wyłączenia pracownika z obowiązku ubezpieczenia, a brak realizacji powyższego obowiązku przez pracodawcę – płatnika składek nie mógł powodować negatywnych konsekwencji po stronie pracownika, który nie miał jakiegokolwiek wpływu na działanie pracodawcy w omawianym zakresie. Sąd Okręgowy zauważył wszakże, iż z ocenianego okresu pracy w sklepie spożywczo – przemysłowym prowadzonym przez D. należało wyłączyć okres od dnia 19 stycznia 1998 r. do dnia 30 czerwca 1998 r., w którym ubezpieczona była zatrudniona w Zespole Szkół Mechanizacji Rolnictwa w G., ponieważ okres ten został już zaliczony przez organ rentowy do okresów składkowych.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację wniesioną od powyższego wyroku przez organ rentowy, w której organ ten zarzucał naruszenie prawa materialnego poprzez nieprawidłowe zastosowanie art. 2 i art. 7 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych, wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny przypomniał regulacje zawarte w art. 2 ust. 1 pkt 2 i 5 oraz ust. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych i stwierdził, że w rozumieniu tych przepisów ustalenia Sądu Okręgowego dotyczące nabycia przez ubezpieczoną prawa do świadczenia przedemerytalnego zostały przeprowadzone prawidłowo i znajdowały potwierdzenie w materiale dowodowym sprawy. Poprawnie ustalił zatem sąd pierwszej instancji, że ubezpieczona wykazała wymagany 30 – letni okres zatrudnienia. Sąd drugiej instancji w pełni podzielił też

pogląd Sądu Okręgowego, iż ubezpieczona była objęta w spornych okresach ubezpieczeniem społecznym, a okoliczność, że pracodawca ubezpieczonej nie odprowadził za nią składek na ubezpieczenie społeczne obciążała tego pracodawcę, a nie ubezpieczoną. Nie miała ona bowiem realnej możliwości wymuszenia na pracodawcy obowiązku opłacenia składek. Także fakt pobierania przez nią w owym czasie świadczenia rentowego nie wpływał w żaden sposób na rozstrzygnięcie sprawy, gdyż na gruncie obowiązujących przepisów pobieranie renty nie powoduje wyłączenia pracownika „z ogólnego systemu ubezpieczeń społecznych”. Uznając zatem, że ubezpieczona spełniła wszystkie niezbędne przesłanki do uzyskania prawa do świadczenia przedemerytalnego, Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że sąd pierwszej instancji słusznie zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego. Mając zaś na uwadze tę okoliczność uznał, że apelacja organu rentowego jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 16 grudnia 2010 r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. zaskarżył ten wyrok w części dotyczącej określenia daty przyznania ubezpieczonej prawa do świadczenia przedemerytalnego i w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej zarzucił mu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych, poprzez niezastosowanie tego przepisu i ustalenie dla ubezpieczonej prawa do świadczenia przedemerytalnego od pierwszego dnia miesiąca, w którym został złożony wniosek o to świadczenie.

Wskazując na ten zarzut, organ rentowy domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku oraz uchylecia poprzedzającego go wyroku sądu pierwszej instancji i zmiany decyzji ZUS z dnia 31 marca 2010 r. poprzez przyznanie ubezpieczonej prawa do świadczenia przedemerytalnego od następnego dnia po złożeniu wniosku o to świadczenie, tj. od dnia 13 marca 2010 r. (w myśl art. 398¹⁶ k.p.c.).

Wnioskując o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący powołał się na art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. i wskazał, że jego zdaniem jest ona oczywiście uzasadniona, albowiem orzeczenie przez sądy obu instancji o prawie do

świadczenia przedemerytalnego zostało wydane z pominięciem art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych.

W celu uzasadnienia zarzutu kasacyjnego skarżący przypomniał z kolei, że w apelacji wniesionej od wyroku sądu pierwszej instancji kwestionował zarówno przyjęty przez ten sąd staż pracy ubezpieczonej, jak i datę przyznania świadczenia. Tymczasem Sąd Apelacyjny skupił się jedynie na stażu pracy przyjętym do ustalenia prawa do spornego świadczenia, natomiast pominął kwestię daty jego przyznania, nie stosując się do regulacji zawartej w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych. W ocenie organu rentowego świadczenie przedemerytalne winno być przyznane od następnego dnia po dniu złożenia wniosku o to świadczenie. W niniejszej sprawie wniosek został zaś złożony w dniu 12 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zawarty w skardze kasacyjnej organu rentowego zarzut naruszenia prawa materialnego jest w pełni usprawiedliwiony. Zarzut ten dotyczy wyłącznie naruszenia art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych przez jego niezastosowanie i wydanie zaskarżonego orzeczenia z pominięciem tego przepisu.

Wypada zatem przypomnieć, że zgodnie z treścią art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych prawo do świadczenia przedemerytalnego ustala się na wniosek osoby zainteresowanej, od następnego dnia po dniu złożenia wniosku z dokumentami, o których mowa w ust. 3, przez które należy rozumieć dowody uzasadniające prawo do świadczenia przedemerytalnego, w tym decyzje o utracie prawa do zasiłku dla bezrobotnych lub informacje o upływie 6 miesięcy pobierania zasiłku dla bezrobotnych, o którym mowa w art. 2 ust. 3, a także dowody wymagane do ustalenia prawa do emerytury oraz jej wysokości, określone przepisami ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podkreślenia wymaga więc fakt, iż cytowany przepis, odmiennie niż określający początkowy moment powstania prawa do świadczeń przewidzianych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych art. 100 ust. 1 tej ustawy, nie wiąże powstania prawa do świadczenia przedemerytalnego z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa (za wyjątkiem wymienionych w art. 100 ust. 2 sytuacji, w których ubezpieczony pobiera zasiłek chorobowy, świadczenie rehabilitacyjne lub wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy wypłacane na podstawie przepisów Kodeksu pracy), lecz zawsze z dniem złożenia wniosku wraz z wymaganymi dokumentami, wskazując kategorycznie, iż prawo to ustala się (...) od następnego dnia po dniu złożenia wniosku wraz z wymaganymi dokumentami. Jak wynika natomiast z jednoznacznych ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd pierwszej instancji, w pełni zaakceptowanych przez Sąd Apelacyjny, ubezpieczona złożyła wniosek o świadczenie przedemerytalne w organie rentowym w dniu 12 marca 2010 r. Prawo do wnioskowanego przez nią świadczenia, zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, mogło zatem zostać ustalone dopiero od dnia 13 marca 2010 r., tj. właśnie od następnego dnia po dniu złożenia wniosku.

Jak się zdaje, sąd drugiej instancji, akceptując wskazany w wyroku Sądu Okręgowego dzień 1 marca 2010 r. jako dzień określający datę powstania prawa ubezpieczonej do świadczenia przedemerytalnego, nawiązał w ten sposób wprost do regulacji zawartej w art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, która nie odnosi się jednak bezpośrednio do powstania prawa do świadczeń, ale do ich wypłaty. Czym innym jest bowiem powstanie prawa do świadczeń następujące w przypadku świadczeń określonych w tej ustawie z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, a czym innym realizacja tego prawa polegająca na pobieraniu świadczeń, do których prawo zostało ustalone w decyzji organu rentowego. Wynika to stąd, że istnienia prawa do świadczeń, wiążącego się ze spełnieniem warunków nabycia tego prawa nie można utożsamiać z przyznaniem świadczenia. Przyznaniem świadczenia jest ustalenie prawa do jego pobierania, a więc do wypłaty (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 1989 r., III UZP 11/89, OSNCP 1990 nr 6, poz. 72 i wcześniejszą uchwałę z dnia 10 sierpnia 1988 r., III UZP 22/88, OSNCP 1989 nr 12, poz. 194, a także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2006 r., III UK 95/06, LEX nr 950628).

Zdaniem Sądu Najwyższego nie są jednak istotne pobudki, którymi kierował się sąd drugiej instancji w tej kwestii. Należy bowiem podkreślić, że choć ustawa o świadczeniach przedemerytalnych poza art. 8 i 9 nie reguluje zasad wypłaty tych świadczeń, w art. 11 odsyłając w tym zakresie do odpowiedniego stosowania między innymi art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach, to zastosowanie tego przepisu w rozpoznawanej sprawie, w związku z użyciem w nim sformułowania „świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu” winno uwzględniać szczególną regulację w powołanym wcześniej art. 7 ust. 1 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. To zaś oznacza, że przyznanie prawa do świadczenia przedemerytalnego oraz jego wypłata w żadnym razie nie może nastąpić wcześniej niż od następnego dnia po dniu złożeniu wniosku wraz z wymaganymi dokumentami, ponieważ wtedy właśnie powstaje prawo do tego świadczenia.

Uwzględniając ten pogląd, Sąd Najwyższy stanął zatem na stanowisku, że skarga kasacyjna organu rentowego zasłużyła na uwzględnieniu. Biorąc z kolei pod uwagę fakt, iż została ona oparta jedynie na oczywiście uzasadnionym zarzucie naruszenia prawa materialnego i opierając się wobec tego na treści art. 398¹⁶ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji swego wyroku.

/tp/